

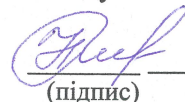

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ІНІ Природокористування та гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

Робоча програма
Філософія науки і культури (ОК2)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Шаkun Н.В.

(прізвище та ініціали)

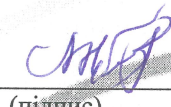
«1» вересня 2025 р.

Розробник: Шаkun Н.В., к.філос.н., доцент, зав.кафедри філософії і суспільних наук
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук

Протокол від «1» вересня 2025р. №8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Дубина М.В.

(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	1 курс 1 семестр D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Шаkun Наталія Валеріївна, к.філос.н., доцент, зав.кафедри філософії і суспільних наук
Профайл викладача (-ів)	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-shakun-n/
Контакти викладача	shakunn@stu.cn.ua

1. Анотація курсу. Наука і культура – складні та багатовимірні феномени людського буття. Успішна діяльність науковця неможлива без осмислення їх засадничих основ та вироблення на цій підставі ефективних світоглядно-методологічних стратегій осягнення природи, соціуму, людини. Філософія науки і культури, як академічна дисципліна, спрямована на формування системного наукового та загальнокультурного світогляду здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня.

Всі матеріали курсу доступні в системі дистанційного навчання MOODLE за покликанням <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=4131>

3. Мета та завдання курсу

Метою викладання дисципліни «Філософія науки і культури» є ознайомлення аспірантів з філософським змістом, соціокультурним статусом, методологічними принципами науки та культури і способами реалізації філософських концепцій у науково-дослідницькій діяльності та при вирішенні актуальних професійних і життєвих проблем.

Об'єкт дисципліни: наука та культура. *Предмет дисципліни:* дослідження науки і культури як цілісного системного явища в контексті основних філософських парадигм. Предметна сфера філософії науки і культури охоплює як природу, соціум, людину, так і найістотніші вияви науки та культури як багатоаспектних феноменів, сферу дослідницької та соціопрактичної діяльності по творенню нових наукових знань та культурних надбань.

Під час вивчення дисципліни аспірант має набути або розширити загальні та спеціальні компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність креативно мислити, генерувати нові науково-теоретичні і практично спрямовані ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблем.

ЗК6. Здатність організовувати, управляти науково-проектною роботою та приймати спільні рішення з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

4. Результати навчання. Під час вивчення дисципліни аспірант має досягнути або вдосконалити здатності, які передбачені освітньою програмою:

ПРН1. Знати загальні принципи та застосовувати сучасні методи для проведення наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН3. Знати концептуальні та методологічні основи проведення наукових і прикладних досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та мати навички, необхідні для створення фінансових інновацій.

ПРН4. Вміти генерувати нові ідеї та гіпотези, здійснювати власні дослідження і використовувати для їх обґрунтування результатів теоретичного аналізу у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН14. Вміти спілкуватися з науковою спільнотою в процесі презентації, обговорення та захисту результатів наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

5. Пререквізити. Базові знання із навчальних курсів «Філософія», «Історія України», «Історія української культури», «Риторика», «Фахова українська мова та основи ділової комунікації», «Громадянська освіта» бакалаврської програми.

6. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	32
Семінарські заняття	16
Самостійна робота	132
Всього	180 годин (6 кредитів ЄКТС)

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Наука та культура в контексті історико-філософських парадигм

Тема 1. Філософія, наука, культура: аспекти взаємодії

Тема 2. Духовна культура Давнього Сходу.

Тема 3. Духовна культура Європейської Античності (Давня Греція)

Тема 4. Духовна культура Середньовіччя та Ренесансу.

Тема 5. Філософське осмислення наукової революції Нового часу.

Тема 6. Еволюція та зіткнення філософських парадигм: сцієнтизм та антисцієнтизм.

Тема 7. Філософія в українській культурі.

Змістовий модуль 2. Світ та його пізнаванність

Тема 8. Проблеми сучасного світорозуміння.

Тема 9. Пізнавальне освоєння світу.

Тема 10. Філософські питання наукового пізнання.

Тема 11. Сучасні принципи та стратегії наукового пошуку.

Змістовий модуль 3. Наука в структурі сучасного суспільства

Тема 12. Духовне життя суспільства і багатовимірність людини.

Тема 13. Наука як культурно-цивілізаційний феномен. НТР та сучасна наука.

Змістовий модуль 4. Людиновимірність культури

Тема 14. Культура і наукова творчість.

Тема 15. Ціннісні виміри культури. Культура і цивілізація.

Тема 16. Глобальні проблеми сучасності.

Теми лекційних занять

№	Назва теми	Години
1	Філософія, наука, культура: аспекти взаємодії	2
2	Духовна культура Давнього Сходу	2
3	Духовна культура Європейської Античності (Давня Греція)	2
4	Духовна культура Середньовіччя та Ренесансу	2
5	Філософське осмислення наукової революції Нового часу	2
6	Еволюція та зіткнення філософських парадигм: сцієнтизм та антисцієнтизм	2
7	Філософія в українській культурі	2
8	Проблеми сучасного світорозуміння	2
9	Пізнавальне освоєння світу	2
10	Філософські питання наукового пізнання	2
11	Сучасні принципи та стратегії наукового пошуку	2
12	Духовне життя суспільства і багатовимірність людини	2
13	Наука як культурно-цивілізаційний феномен. НТР та сучасна наука	2
14	Культура і наукова творчість	2
15	Ціннісні виміри культури. Культура і цивілізація	2
16	Глобальні проблеми сучасності	2
Разом		32

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія, наука, культура: аспекти взаємодії	2
2	Духовна культура Давнього Сходу та Заходу	2
3	Духовна культура Середньовіччя та Ренесансу	2
4	Філософські проблеми наукової революції Нового часу	2
5	Планетарна філософська парадигма: сцієнтизм та антисцієнтизм	2
6	Філософія в українській культурі	2
7	Світ та його пізнаванність	2
8	Наука і культура в сучасному суспільстві	2
Разом		16

Самостійна робота

№	Назва теми	Години
1	Філософія, наука, культура: аспекти взаємодії	7
2	Духовна культура Давнього Сходу	9
3	Духовна культура Європейської Античності (Давня Греція)	9
4	Духовна культура Середньовіччя та Ренесансу	9
5	Філософське осмислення наукової революції Нового часу	9
6	Еволюція та зіткнення філософських парадигм: сцієнтизм та антисцієнтизм	9
7	Філософія в українській культурі	7
8	Проблеми сучасного світорозуміння	9
9	Пізнавальне освоєння світу	9
10	Філософські питання наукового пізнання	7
11	Сучасні принципи та стратегії наукового пошуку	9
12	Духовне життя суспільства і багатовимірність людини	7
13	Наука як культурно-цивілізаційний феномен. НТР та сучасна наука	7
14	Культура і наукова творчість	8
15	Ціннісні виміри культури. Культура і цивілізація	9
16	Глобальні проблеми сучасності	8
Разом		132

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Контроль за рівнем засвоєнням аспірантами змісту дисципліни здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuyannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf Оцінюванню за 100-бальною шкалою підлягає рівень знань, умінь і навичок здобувачі вищої освіти третього
--	---

	(освітньо-наукового) рівня, що визначаються при проведенні іспиту. Контрольні заходи включають поточний (70 балів) та підсумковий (30 балів) контроль. Засобами оцінювання результативності навчання є екзамен; есе; тестові завдання, презентація результатів виконання індивідуальних завдань; самостійна робота з підготовки тез доповідей на науково-практичних конференціях філософського спрямування.
Практичні заняття	За роботу на практичному занятті здобувач вищої освіти отримує від 0 до 5 балів. Складові частини оцінки: доповідь з питання семінару – до 3 балів, активна участь в обговоренні питань семінару – до 2 балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – $(8 \times 5) = 40$.
Умови допуску до підсумкового контролю	Аспірант/ка вважаються допущеним/ою до підсумкового контролю (екзамену) з дисципліни, якщо отримав/ла не менше 35 балів в процесі поточного модульного контролю. Вимоги до виконання есе, презентацій, тез доповідей та їх тематика завантажуються в систему MOODLE на початку семестру і мають бути надані ЗВО на перевірку викладачеві дисципліни не пізніше, ніж за тиждень до дати семестрового підсумкового контролю.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Наука та культура в контексті історико-філософських парадигм		15
1	Робота на лекціях	5
2	Робота на семінарах	10
Змістовий модуль 2. Пізнавальне освоєння світу		15
1	Робота на лекціях	5
2	Робота на семінарах	10
Змістовий модуль 3. Наука в структурі суспільства		15
1	Робота на лекціях	5
2	Робота на семінарах	10
Змістовий модуль 4. Культура як предмет філософського осмислення		15
1	Робота на лекціях	5
2	Робота на семінарах	10
Самостійна робота (аналіз першоджерел, виступи на конференціях, написання тез доповідей, статей)		10
Усього поточний і проміжний модульний контроль		70
Семестровий контроль (екзамен)		30
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу. Академічна мобільність

Вивчення дисципліни відбувається у відповідності до затвердженого аудиторного розкладу або ж дистанційно у випадку введення карантину чи дій, пов'язаних із військовим станом відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України та регламентованих рішень керівництва НУ «Чернігівська політехніка» відповідно до Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу: <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-akademichnu-mobilnist-chasnykiv-osvitnogo-proczesu.pdf> Вільний та зручний постійний доступ до науково-навчального матеріалу надається усім учасникам освітнього процесу, зареєстрованим в системі дистанційного навчання MOODLE Університету. Вітається інтерактивність ЗВО під час лекційних занять як один із елементів поточного контролю. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу, а також онлайн на платформі Teams.

Академічна доброчесність

ЗВО мають діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності в процесі проведення наукових досліджень, оприлюднення результатів та їх впровадження, що регламентується Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженим Постановою Кабінету міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579. Політика дотримання академічної доброчесності ґрунтується на «Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка», погодженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» та введеного в дію наказом ректора від 31 травня 2021 року № 100 Кодекс академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-yakist/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

Матеріально-технічне забезпечення

Для досягнення визначених в ОНП результатів навчання аспіранти забезпечені необхідними ресурсами (обладнанням, матеріалами тощо) та інфраструктурою (навчальними приміщеннями з мультимедійними проекторами, робочими місцями з відповідною комп'ютерною технікою). Власні ноутбуки, смартфони або планшети можуть використовуватися в аудиторіях під час занять лише для дій, пов'язаних із вивченням дисципліни. У випадку проведення підсумкового контролю у дистанційному форматі (яке регламентується рішенням керівництва закладу), аспірант повинен забезпечити відеозв'язок з викладачем або в інший спосіб автентифікуватись. У випадку проведення занять дистанційно,

мікрофони повинні бути вимкнуті під час лекційних занять, і можуть вмикатися лише на прохання модератора.

9. Методичне забезпечення

1. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І КУЛЬТУРИ. Методичні вказівки до семінарських занять і самостійної роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня спеціальностей 051 Економіка, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 Менеджмент, 122 Комп'ютерні науки, 133 Галузеве машинобудування, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 281 Публічне управління та адміністрування / Укл. проф. В.А. Мандрагеля, доц. Н.В. Шакур – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка». 2024.

10. Рекомендована література

1. Данильян О. Г., Дзюбань О. П. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Філософія» для аспірантів. – Київ, 2021. – 44 с.

2. Філософія науки, техніки, архітектури в гуманістичному вимірі: монографія. – Київ: 2021. – 198 с.

3. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищю. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

4. Хамітов Н.В. Філософія науки і культури. Словник. – Київ, 2024. КНТ. 437 с.

Допоміжна література

5. Fukuyama, Francis. Liberalism and Its Discontents. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2022. – 192 p.

6. Popper, K. R. The Open Society And Its Enemies. Volume I. The Spell Of Plato. Volume II. The High Tide Of Prophecy: Hegel, Marx, And The Aftermath. New Jersey : Princeton University Press Princeton, 2022. – 444 p. – 494 p.

7. 1. Shakun N.V., Shcherbyna N.O. Postmodern paradigm of science: challenges of the information age // Philosophy of science in the historical-philosophical dimension : Scientific monograph. Riga, Latvia Baltija Publishing, 2025. 384 p. P. 343-356. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/588>

8. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролеєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. – К.: Дух і Літера, 2020. – 416 с.

9. Ворбертон, Н. Коротка історія філософії / Пер. з англ. Анна Мараховська. – Київ : Наш формат, 2023. – 224 с.

10. Європейський словник філософій, український контекст. Лексикон неперекладностей. Том V. Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер.: Андрій Васильченко – К.: Дух і Літера, 2024. – 496 с.

11. Єрмоленко, А. М. Дискурс. Комунікація. Моральність : монографія. Київ : Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова Думка» НАН України», 2021. – 438 с.

12. Ідентичність людини: філософсько-антропологічний аналіз : монографія. Загороднюк, В. П., Шалашенко, Г. І., Козачинська, В. В., Лютий, Т. В., Хамітов, Н. В., Ковадло, Г. П., Солонько, Л. А., Дондюк, А. М., Вишинський, С. Д., Малєєв, К. С. – Київ : НАН України, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди, 2023. – 296 с.

13. Комунікативні трансформації в сучасній науці : монографія / авт. кол. Гардашук, Т., Кузнєцов, В., Навроцький, В., Омелянчик, В., Вяткіна, Н., Васильченко, А., Писаренко, Ю., Маєвський, О., Кохан, Я., Кисляковська, І. Київ : Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2022. – 394 с.

14. Національна пам'ять в умовах суспільних перетворень : монографія / авт. кол. В. Фадєєв, Г. Носова, М. Кисельов, О. Кисельов, С. Грабовський – К.: Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2022. – 296 с.

15. Поліщук І. Є., Галіченко М. В. Філософія та методологія науки у контексті сучасної університетської освіти. Перспективи. Соціально-політичний журнал. 2021. № 4. С. 146-152.
16. Предборська І.М., Ганаба С.О. Філософія історії : навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2021. 231 с.
17. Пролесв С. В. Влада і суспільство: постмодерна перспектива : Монографія. – К.: Дух і літера, 2021. – 360 с.
18. Семіотичний аналіз явищ культури : Монографія. – Київ, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2021. – 396 с.
19. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки: Підручник / Е. Семенюк, В. Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та доп. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
20. Соціально-філософські проблеми модернізації українського суспільства з перспективи європейських цінностей : монографія / авт. кол. Єрмоленко, А., Бауман, Ю., Шамрай, В., Гергун, А., Кірюхін, Д., Лазоренко, О., Надольний, М., Нечипоренко, В., Фінько, А., Щербак, С. Київ : Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова Думка» НАН України», 2021. – 440 с.
21. Фесрабенд П. Проти методу. Київ: Темпора, 2022.
22. Хамітов, Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. К.: КНТ, 2023. – 405 с.
23. Харарі, Ю. Н. Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства / Пер. з англ. О. Дем'янчука; 4-те вид. – Київ :Форс Україна, 2023. – 544 с.
24. Шабанова Ю.О. Філософія культури: підручник. – Дніпро: ЛІРА, 2019. – 240с.
25. Шакур Н.В. Методологія соціогуманітарного пізнання крізь призму української філософії. Журнал «Перспективи. Соціально-політичний журнал». № 3, 2025. С.55-63.

Інтернет-ресурси

1. Велика українська енциклопедія. Тематичний словник гасел з напрямку «Філософські науки» (філософія, логіка, етика, естетика) [Електронний ресурс] / уклад. : А. В. Арістова, І. В. Шліхта ; за заг. ред. А. М. Киридон. – К. : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2019. – 256 с. – URL: <https://tinyurl.com/mr25bfan>
2. Дух і Літера [Електронний ресурс] : [вебсайт] / Видавництво «Дух і Літера». – Електрон. текст. і відеодані. – URL: <https://duh-i-litera.com/>
3. Електронний архів НУ «Чернігівська політехніка» (IRChNUT) URL: http://library2.stu.cn.ua/resursi_biblioteki/elektronnij_arhiv_chntu/
4. Електронний ресурс НУ «Чернігівська політехніка». URL: <http://www.Library92@ukr.net>
5. Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua/publik.htm>
6. Львівське філософське товариство ім. К. Твардовського [Електронний ресурс] : [вебсайт] / Львівське філософське товариство ім. К. Твардовського. – Електрон. текст. і відеодані. – URL: <https://twardowski-lviv.org/uk/>
7. Навчальні матеріали онлайн / Філософія. URL: <https://pidruchniki.com/filosofiya/>
8. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
9. Перелік основних тематичних ресурсів з філософії у комп'ютерній мережі INTERNET. URL: <http://www.philosophy.ua>
10. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс «Філософія науки і культури». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=4131>
11. Читиво – вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури. <https://chtyvo.org.ua/>